

HET HERBEGINNEN VAN DE ZEEVISSERIJ TE HEIST

1762 - 1790

door Dr. Jos De Smet.

Wat opvalt in de volkstelling hierboven, is het feit dat het beroep van de gezinshoofden in 1748 wordt opgegeven en dat er onder hen geen enkele visser vermeld staat. Dit was ook aan andere leden van onze Kring opgevallen, en ik ben op zoek gegaan naar sporen van de eerste vissers die in de moderne tijd te Heist met een sloep uitvaardden.

Bij het doorlopen van de Ordonnances des Pays-Bas Autrichiens, uitgegeven door de Kon. Commissie voor Uitgave van Oude Wetten en Ordonnanciën, vond ik in het negende deel dat gaat over de jaren 1763-1769 op bladz. 356, het reglement door Keizerin Maria Theresia gegeven aan de vrije vissersnering van Blankenberge op 10 dec. 1767.

Maar de eerste vermelding over vissers te Heist staat in het twaalfde deel dat gaat over de jaren 1781-1786 bldz. 86, waar, op 19 oktober 1781, een dekroet van Keizer Jozef II verbiedt aan de vissers van Blankenberge en Heist, aan boord te gaan van de schepen die uit het Oosten en uit de Middellandse Zee kwamen. In deze gewesten heerste toen de pest; en tegen de schepen, die van aldaar kwamen, waren strenge

quarantainemaatregels voorzien, om te beletten dat deze besmettelijke ziekte zich ook alhier zou verspreiden. Dit dekreet is de eerste officiële vermelding van de aanwezigheid van visserssloepen te Heist.

Hoe streng deze quarantainemaatregels toen waren, zien wij bij de stranding van het schip "De Schoone Rachel", dat op 7 september 1785 tussen Blankenberge en Heist aan de grond was gelopen. De lading bestond uit droge vruchten, vijgen en rozijnen. Er was geen katoen noch wol aan boord, produkten die toen aangezien werden als zeer gevaarlijk voor het overdragen van de besmetting. Daar de boot slechts met sloepjes bereikbaar was, werd hij terstond omgeven door 15 of 15 Blankenbergse sloepen die er een baatje hoopten te doen. De lading werd overgebracht naar het tolmagazijn te Blankenberge. Maar de Brusselse regering gaf terstond bevel de bemanning in quarantaine op te sluiten en verbood het openen van de pakken waaruit de lading bestond. Nochtans, volgens de zeebrieven die aan boord aanwezig waren, had "De Schoonen Rachel" reeds drie quarantaines achter de rug: de eerste van dertig dagen in de haven van Malta, de tweede van dertien dagen te Santa Maria de voorhaven Jádix (Zuid-Spanje), en de derde van achttien dagen te Hamosa, het quarantainestation van de Engelse haven Plymouth (1).

In 1790 ontstond een geschil tussen de vissers van Blankenberge en deze van Heist, over de verkoop van vis binnen Blankenberge door de vissers van Heist.

De zaak begon met een klacht van de vissers van Blankenberge gericht tot deken en eed van de "vrye visscherye der stede ende port van Blankenberge". De vissers bekloegen zich "hoe zederd eenige jaeren orwaerds de zeevisschers, vaerende vande prochie van Heyst" dagelijks hun vis komen verkopen te Blankenberge. De Heist vaert men uit zelfs op zondagen en heiligdagen, wat te Blankenberge verboden is. Vooral in de zomer komen zij hun vis verkopen op de zaterdag, de zondag en de maandag, wanneer de Blankenbergse vissers niet mogen uitvaren. De Heistse vis wordt dan gekocht door de Blankenbergse facteurs en kooplieden, die reeds geriefd zijn wanneer de Blankenbergse vissers met hun vis uit zee komen. Ook moeten de vissers uit Heist geen rechten betalen, terwijl deze uit Blankenberge voor iedere "Schuyte" vijftien gulden te betalen hebben (2).

De deken en de eed van de vissers van Blankenberge richtten dan een eerste klacht aan de Staten van Vlaenderen te Gent, waarin al deze grieven opgesomd werden, alsook dat de aanvoer van vis uit Heist de prijs van de Blankenbergse vis deed dalen, en dat de vissers uit Heist vroeger op de markt kwamen dan deze van Blankenberge.

Ze vroegen aan de Staten van Vlaanderen dat de vissers van Heist ook zouden moeten "schuytegeld" betalen, ofwel dat deze uit Blankenberge daarvan zouden ontslagen worden; en dat daarenboven de verkoop te Blankenberge van vis uit Heist zou verboden worden.

Een tweede klacht bij de Staten van Vlaanderen kwam opnieuw op tegen de verkoop te Blankenberge van de vis uit Heist, omdat de Heistse vissers geen rechten moesten betalen en zij ook niet onderworpen waren aan het reglement op de zeevisserij te Blankenberge, zodat zij hun vis vroeger op de markt konden brengen dan de Blankenbergse vissers. Ten andere de vissers uit Blankenberge gaan ook niet naar Heist om er hun vis te verkopen. Te Blankenberge wordt zeer dikwijls "slechte" vis uit Heist vermengd met goede vis uit Blankenberge, wat een "discrediet ende disruptatie" (disreputatie) werpt op de vis van Blankenberge. Daarom wordt opnieuw aangedrongen dat de verkoop van de vis uit Heist te Blankenberge zou verboden worden.

Beide klachten, die niet gedateerd zijn, werden door de Staten van Vlaanderen overgemaakt aan de magistraat van het Brugse Vrije, waaronder de parochie Heist ressorteerde. Het Brugse Vrije maakte op 24 maart 1790 de zaak voor advies over aan de vissers van Heist. En op 5 mei 1790 zond het Brugse Vrije het antwoord aan de Staten van Vlaanderen. De vissers van Heist hadden op 17 augustus 1782 een octrooi bekomen voor de zeevisserij, dat liep over twintig jaar en 150 gulden had gekost. Dit octrooi kon ik nergens terug vinden. Verder stond in het antwoord van het Vrije "dat men de liberteyt aldaer (in het octrooi) toegestaen aen de visschers van Heyst niet en kan benemen, sonder den totalen onderganck hunder visscherye, de welke, soosy wel seggen, niet groot genoeg en is, op datter ter prochie van Heyst facteurs ofte kooplieden sijn souden nederzetten, independentelyck van dat den wegh van de selve prochie naer de stede van Brugge ten deele ongebruyckbaer is...". Er was ook aan de vissers van Heist verboden op zondagen en heiligdagen in zee te steken; en de Berijder van het Ambacht van Lissewege werd belast deze zaak in het oog te houden (5)

Het geschil schijnt geen verdere gevolgen gehad te hebben voor de vissers van Heist. In een particulier familiearchief worden enkele brieven over dit geschil bewaard; namelijk een brief van 29 juli 1790, gezonden door de vissers van Heist aan de magistraat van het Brugse Vrije, om deze te bedanken voor zijn tussenkomst bij de Staten van Vlaanderen. Daarin staat o.m.: "wij betaelen daer (te Blank.) mijnegelt en gelyk wy daer dickwels gaen, wij coopen ook dickwels iets in hun winkels, en vervolgens sy hebben altijdt eenig profijt van ons, eijndelijnghe indien wij naer

Blankenberghe niet mogen gaen of dat wy moeten die versogte schattinge betaelen, wij sullen geruineert sijn".

Dit stuk draagt vier handtekeningen en het merk van iemand die niet kon schrijven, zodat het aantal vissers te Heist slechts vijf bedroeg. Ziehier deze handtekeningen: franciscus van demoere Dit ys dit mark M van francoeys de groote
joannes vande moere Onderteckent Andries Homers
jacobus savelis.

In een andere brief door de vissers van Blankenberghe gericht aan de deken en eed van de vissersnering, hebben 73 Blankenbergse reders en vissers hun naam of merk gezet. Hier volgen zij: daar waar slechts een kruisje stond en geen handteken, werd vóór de naam een + geplaatst.

M. De Rycker als reeder
A. Van Kersschaever, 1790
D. J. Van Windekens, 1790

Js Breynaert
+ Cornelis Poingnart

Deze 5 schijnen reders te zijn, de volgende 68 waren vissers.

Cornelis van den Berghe	henricus van den Berghe
+ pieter Cattoor	Michyel van den Berghe
+ Jh. Houckx	+ Eduard Kogge
+ anthone maertens	+ dieric Maertens
+ Bernard Callier	joannes fallen
Joannes amys	iacobus Corteville
+ Jacob de bruyne	+ Joannes Kams (of 't lams)
+ christiaan poingnaert	+ Franciscus godefroi
+ jan de bruyne filius thomas	Julianus van den Berghe filius Pieter
Joannes ponjaert	Joannes van de pitte
Jacobus de bruyne	+ andries poinaert
Joannes Van Eetvelde	+ Cornelis Poingnaert
Constantinus De Korte	Jacobus Monset
joseph de cock	Michiel De Bruyne
+ cornelis de way	balthasar de cock
+ Macharius daneels	+ franciscus de way
daneel Regoudt	+ Joseph de rycker
+ Joseph Vernieuwe	+ daneel regout filius daneel
+ Pieter Tant	Joannes reingoudt
+ Lenaerd de zitter	+ de Klerck filius pieter
+ Pieter fallein	+ Joannes Strobbe
+ anselmus Cauwier	Florentinus de Kock
augustinus popelier	joannes de Kock
pieter de setter	jacobus gadeyne
+ Jacob vanden berge	Jacobus wijbauw
joannes geselle	+ pieter geselle
+ andries VerLinde	+ Michiel van wulpen
+ Cornelis vernieuwe	+ Martinus popelier
+ Jan geselle	+ Joannes Wittevrongel
+ Marcus de Keyzer	michiel bousse

